

BÚCSÚBESZÉDEK GÁLFI LŐRINC TEOL. TANÁR TEMETÉSÉN

1943. évi február hó 2-án.

Búcsúbeszéd a Dávid Ferenc Egylet nevében.

Az Unitárius Egyház társadalmi intézményei s különösen a Dávid Ferenc Egylet nevében állok meg és szólok az egylet néhai pénztárnokának ravatala mellett.

Amidőn azonban ezt teszem, hogy tisztán állhasson előttünk, Gyászoló Gyülekezet, a D. F. Egylet társadalmi fontossága és értéke, rá kell mutatnom egyes unitárius szellemi törekvésekre, amelyek magyar nemzeti szempontból rányomtak az unitarizmusnak bélyegét a XIX. és a XX. század minden fontosabb mozgalmára és alkotására.

Bölöni Farkas Sándor — amíg mások keleten az őshazát keresik, — nyugatra megy s keresi a művelődés és fejlődés előrevezető útjait, hazatérve, útazása leírásával lázba hozza az egész országot, megalapítja Középeurópa egyik legelső pénzügyintézetét, kaszinót szervez s szolgálja a haladó magyar Nemzeti Színház ügyét.

Brassai Sámuel a tudományok mélységeit kutatja s az ifjú Egyetemen keresztül bevezeti a legelső magyar összehasonlító tanulmányozást. Olyan mélységeket tár fel, amelyekből bőven táplálkozik unitarizmusa, mely nagy mértékben segíti elő szellemi és társadalmi szerveződésünket a magyar hazában s közelebbről itt, Erdélyben.

Kriza János a nép ősszellemi és lelki termékeinek értékét látja meg s teszi nemzeti közkinccsé „Vadrózsák” című gyűjteményünkben.

Berde Mózsza az anyagi javak nagy fontosságát ismeri fel unitárius vonatkozásban s az ő zseniális gazdasági értékeléséből emelkedik fel a XX. század elején eme nemes veretű, díszes unitárius épület.

Nagy Lajos országos mozgalmat kezdeményez, amelynek eredménye lesz kincses Kolozsvár egyik legnagyobb értéke: a Mátyás-szobor.

S közben született meg a Dávid Ferenc Egylet, részben néhai dr. Boros György szorgos munkájának eredményeképpen s teljesíti szent kötelességét, nemes hivatását a magyar időkben s az idegen uralom ideje alatt egyformán. Volt idő, amikor ez az intézmény volt Erdélynek legfontosabb társadalmi alakulata s nemcsak nekünk, hanem az egész nemzetnek nagy értékű szolgálatot teljesített.

Az említett nagy elődöknek nyomán és lelkes szellemében szolgálta Gálfi Lőrinc afia a Dávid Ferenc Egyletet pénztárosi minőségben olyan szigorú erkölcsi felfogással, amely Bölöni Farkas Sándorra s Berde Mózsára utal, olyan sikerrel, amelyet mutat az Unitárius Közlöny állandó megjelenhetése s olyan odaadással, amiről tanuskodhatik az előfizetők nagy tömege. Teljes lelkével csüggött e megbízatásán s állandóan propagálta a D. F. Egylet igazi érdekeit. Bizonyossággal számíthattunk rá, ő mindig fizetőképes pénztárnoknak bizonyult.

Amidőn e szomorú pillanatban leteszem ravatalára Egyházunk és unitarizmusunk elismerésének és hálás köszönetének koszorúját a D. F. Egylet és a többi társadalmi intézményeink nevében, arra kérem Istent, a mi édes jó Atyánkat, adjon neki békés pihenést s lelkileg örökéletet, szeretteinek vigasztalódást és szívük sebére gyógyulást, Egyházunk egyetemének pedig hozzá hasonló hűséges, szorgalmas és hivatásos munkásokat minden időben!

Dr. Kiss Elek.

Búcsúbeszéd a Teológiai Akadémia Ifjusága részéről.

Feledhetetlen Tanárunk! Tanítványaid, a Teológiai Akadémia ifjusága nevében szólok utoljára Hozzád, mondok végső Istenhozzádot.

Amilyen váratlan meglepetés volt számunkra egyéniséged akkor, amikor először megismertünk, éppen olyan váratlan eltávozásod. Ezelőtt pár nappal, amikor megtudtuk a lesújtó hírt, csak néztük egymást szótlanul és némán, meglepetve és megdöbbenve s amikor felszabadultunk e súlyos gyász első érintése alól, csak akkor tudtunk szavakban is kifejezést adni érzéseinknek. Mindig meghallgattál minket, legyen szabad hát most is elmondanunk Neked mindazt, amit eltávozásoddal kiváltottál tanítványaid lelkéből.

Jobban, mint bárkinek, fáj, hogy itt hagytál, mert Te egészen a mienk, az ifjuságé voltál. 78 éves korodban is ifju volt lelked s élesen vibráló szellemed s éppen ezért megértettél minket. Ifju lelkünket, amely kezdet-kezdetén még nem találhatta meg a helyes utat Isten felé s amely még ide-oda ingadozott, megfogtad, megragadtad s úgy vezettél az evangélium tiszta szellemén keresztül Jézus tanításai szerint Isten közvetlen közelébe. Sokat köszönhetünk Neked tiszta és tántorithatatlan unitárizmusunk kialakításában, kutató és igazságkereső gondolkozásunkban, Te tanítottál meg arra, hogy mindennek a miértjét, az okát keressük, ami által a szellemi fegyvereknek olyan lehetőségét adtad kezünkbe, amellyel ha jól sáfárkodunk, ha Hozzád méltóan élünk, csorba sohasem eshetik rajtunk. S aztán megmutattad az élet legnagyobb talányát: hogyan maradjunk lélekben és szellemben örökifjak. Ugy mondtad, hogy nyitott szemmel járjuk az élet utait, lássuk meg a szépet, jól és a nemest, a külső mögött a belső tartalmat, az értelmet és a mélységet; úgy, hogy sajátítsuk el a jézusi szerénységet és legyünk fogékonyak az élet, a mi életünk, a mindennapi élet iránt, mert különben elválík az élet és a tudomány, ami által kiesünk, kihullunk magából az életből.

Ezt tanítottad és ezt élted meg s talán ennek köszönhetted életvidámságodat, tiszta és soha el nem sorvadó optimizmusodat, amelyet, mint bélyeget, ránk az ifjuságra ragasztottál. Ezért vagy feledhetetlen számunkra jó Gálfi bácsi, hiszen egymásközött így hívtunk Tégedet, mert nagyon közel éreztünk magunkhoz.

Fáj a távozásod . . . Hű tanítványaid koszoruja, melyet koporsódra helyeztünk, az élő virágok és zöld galyak mellett, a Te intelmeid, jó tanácsaid és életpéldád iránti szent fogadalmából van fonva. Sokszor fogunk Rád emlékezni. Ha proble-

máink lesznek, lélekben Hozzád zarándokolunk, hogy nyugodt és közvetlen tanácsodat kikérjük. Ha a helyes evangéliumi utat keressük, akkor is előttünk fogsz lebegni s ha gondjaink lesznek és hogyan lennének, a Te mosolygó arcodat idézzük magunk elé. Jól elvetted a magot feledhetetlen tanárunk s mi igérjük, hogy méltó gyümölcsöket fogunk teremni. A helyes utat megmutattad s mi fogadjuk, hogy azon fogunk járni. Sokat fáradoztál értünk . . . mi ezt viszonzni akarjuk s ezért, — bár távozol tőlünk — nem eresztünk el; nem engedjük, hogy szellemed elhalványuljon, hogy életpéldád elhomályosuljon. Emléked örökké élni fog tanítványaid hosszú sorának lelkében, mint feszítő és ható erő, mint életre serkentő és lankadatlan akarat.

És most búcsúzunk Tőled! Búcsúzik tantermünk, dolgozószobánk, ahová olyan szívesen jöttél és ahová többé nem fogsz betérni. Búcsúzik tanítványaid serege mélyen befelé néző tekintettel és Istenben való megnyugvással.

Utolsó utadon legyen Istennek áldása. Nyugodj csendesen az édes anyaföld ölében. Isten veled — Isten velünk. Ámen.

Bencze Márton,
IV. teolog. hallgató.

Búcsúszavak és gondolatok a sirnál.

„Végezetül Atyámtíai, amik csak igazak, amik csak tisztességesek, amik csak igazságosak, amik csak tiszták, amik csak kedvesek, amik csak jóhirűek: ha van valami erény és ha van valami dicséret, ezekről gondolkodjatok,

Amiket tanultatok is, el is fogadtatok, hallottatok is, láttatok is én tőlem, azokat cselekedjétek és a békességnek Istene veletek léssen.” (Pál Filippibeliekhez IV. 8—9.)

A 101-ik félév befejező előadásán magam is résztvettem. Gálfi Lőrinc tanár csöndes, rapszódikus modorában az önismertetről értekezett. Mint mindig, most is ott járt a lelke a klaszrikus görög világban, a nyugati erkölcsök csodás keleti szülőföldjén s elidőzött Sokrates mélyértelmű tanítása körül. Zsenge

ifju korában nagyon megfoghatta lelkét ez a bölcs tanítómester, mert 51 éven keresztül Jézus mellett Sokratest prédikálta a legtöbbet. Módszerében is őt utánozta. Minden óra végén valami elkötelező erkölcsi igazságot kötött hallgatói lelkére s boldog volt, ha belefeledkezvén a következő órába, elmondhatta: *„Végezetül Atyámfiái, amik csak igazak, amik csak tisztességesek, amik csak igazságosak, amik csak tiszták, amik csak kedvesek, amik csak jóhirűek: ha van valami erény és ha van valami dicséret, ezekről gondolkodjatok.“* Parancsolata volt: *a tiszta erkölcs mindenek felett!* s a tiszta erkölcs talpköve a helyes önismeret. S e parancsolat búcsú-intelme és testaméntuma lett, mert Gálfi Lőrinc jótanárunkkal élő mivoltában nem találkoztunk többé. Nehány nappal ezelőtt még lebilincselte szellemi frissessége, logikus okfejtése s egy években és tapasztalokban gazdag élet erkölcsi tanítása s ma már a nyitott sírnál búcsúzunk tőle. Gálfi Lőrinc tanár olyan megható egyszerűséggel, de fenkölt méltósággal vonult a katedráról a halál birodalmába, mint amilyen kitörülhetetlen emlékekkel vonult be 50 lelkész-nemzedék „Jézusfaragó“ lelkébe. Ötven próféta rajt indított „Isten-igájába“ forró megáldással, örök intelemmel: *„Amiket tanultatok is, el is fogadtatok, hallottatok is, láttatok is én tőlem, azokat cselekedjétek és a békességnek Istene veletek léssen.“* Mert tietek lesz a legfőbb jutalom: a nyugodt lelkiismeret.

Testvéreim, gyászoló gyülekezet! A világ két Gálfi Lőrincet ismert s a szerint mérte fel, ítélte meg az itt lezáruló 78 évet; a látszat szerint valót, a külsőt s az igazit, a valóságos Gálfi Lőrincet. Nekünk megadatott az a boldog isteni kegy, hogy a belső valóságos embert ismerjük meg. Tanítványai és kartársai voltunk, kik belülről szemlélhettük az ő életét, annak minden rejtett szépségét, titkát és tiszta emberi vonzalmait. Belülről láthattuk szolgálatának és egyházszeretetének finom erkölcsi rugóit, sziklaszilárd jellemét s fenkölt egyszerűségét. Ugy voltunk vele, mint fiu az apjával, kit csak akkor ért meg és szeret meg igazán, amikor mellette maga is apává serked s együtt osztozik az apaság minden kereszhordozásában és gyönyörűségében.

Gálfi Lőrinc tanár nem volt próféta lélek, de nem volt rideg, belső tűz nélkül való. Tanár volt és nem lelkész, oktató, nevelő és nem lángoló prédikátor. Klasszikus görög műveltsége

a józan ítélthez, összhanghoz, az arányosság gondolatához, tehát Sokrateshez állott közelebb, mint az evangéliumok világhoz. De azért Jézus erkölcsstanát mindenek felett valónak lekintette. Aki belülről ismerte életét, az minden tanításán és cselekedetén felfedezhette Jézus erkölcsstanának hatását. Szerető férj, gondoskodó apa és nagyapa, hűséges kartárs, lelkiismeretes tanár, lelkes egyházi munkás, börtöntvállaló, jó magyar! Ezek adják a lényegét a csöndes belső tűzből táplálkozó hosszú, szép életnek, mely a maga egyszerűségében a jézusi erkölcsi-világrend fényes bizonyítéka lett. Aki így élt, annak lelke nem volt hideg oltár, hanem megszentelt meleg tűzhely. És ennek a tűzhelynek áldott melegét nemcsak a család, a tanítványok egész serege és a kartársak meghitt csoportja élvezte, hanem élvezték mindazok, akik Gálfi Lőrinc tanárral valaha belső érintkezésbe jöhettek. Élvezték különösen a szomorú szívű délerdélyi menekültek, akiknek Gálfi Lőrinc nemcsak sorstársuk, de valóságos gondviseelőjük, atyjuk lett. Ki tudja hányan könnyeznek ma szerte az országban, hogy sirjára hálából nem dobhatnak bár egy göröngyöt.

Gálfi Lőrinc tanárban több volt a tisztánlátó józan ítélet, mint a szines, romantikus érzelem. S ez a vonás teológiai nevelésünk szempontjából mérhetetlen fontosságúvá lett. A gondviseelés küldötte őt e posztra s bizta meg hitvilágunk és lelkész nevelésünk rendszeres és tudományos megalapozásával, beindításával. Az ő munkája uttörői munka, hősi munka volt. S ha ma tiszta unitarizmusról, tudományos teológiai világgérfogásról és lelkész nevelésről beszélhetünk, az sokban az ő hangtalan, de szívós munkájának és küzdelmének is köszönhető. Hiszen Teológiai Akadémiánk életében volt idő, amikor Gálfi Lőrinc csaknem egyedül képviselte a komoly külföldi színvonalat érintő teológiai gondolkozást.

Gálfi Lőrinc tanárnak sok harca és küzdelme volt s ezek mégis nyomtalanul tűntek el feje felett. Isten megáldotta egyszerű egészséggel, szép és csapásnélküli családi élettel, hiszen a múlt évig, szeretett veje hősi haláláig, temetése sem volt a közvetlen családban. De mindenek felett megáldotta őt belső békével. A külső háborúság hulláma szétporladt a belső béke gránit falain. Ezért volt friss, töretlen a járása, vidám a tekintete s örök bizakodó a hite. Hitelménye tiszta erkölcsi feljogásából s a lelkiismeretesen végzett munka fölemelő tudatából

táplálkozott. Sokszor hivatkozott 50 évvel ezelőtt tartott zsinati beszédének alapigéjére, amely egyuttal az ő egész életének textusa lett: „*Nem vagyok egyedül, mert az Atya velem van.*” Az ő vallásosságát ez a mélyenrejtett Isten-élmény jellemezte s ha külső színeiben nem is mutatkozott, mert Gálfi Lőrinc tanárt sohasem az élet disze, hanem a lényege érdekelte, minden percét és cselekedetét, minden akaratát és harcát eltöltötte az a szent bizonyosság, hogy vele van az Isten, a békeség Istene. És vallomást tehetünk mi is, hogy nem volt egyedül, mert vele voltak mindazok, akik meghitt életének bizalmasai lehettek s akik hűségért hűséggel, jóságért hálával, együttérzéséért szeretettel próbáltak fizetni.

Eltávozó jó tanárunk, szeretett kartársunk! A tanítvány hálás szívvvel köszöni a tiszta látást, a hamisítatlan dávidferenci unitárizmus felé mutató utat, a kartárs az őszintén megnyilatkozó tiszta lelket. S fogadalmat tesz itt számos tanítvány és kartárs nevében, hogy a mindenható Isten segítségével tovább viszi ezt a feladatot. Lezárult ajkad nem szólhat, de lelked él s tovább zugatja közöttünk az apostól megható búcsú-intelmét: „*Végezetül Atyámfiai, amik csak igazak, amik csak tisztességesek, amik csak igazságosak, amik csak tiszták, amik csak kedvesek és jóhirűek, ha van erény és van dicséret, ezekről gondolkodjatok . . . Amiket tanultatok is, el is fogadtatok, hallottatok is, láttatok is tőlem, azokat cselekedjétek és a békeségnek Istene veletek léssen.*”

Áldásos munkád után pihenj csendesen az édes anyaföld kebelén, a békesség Istene legyen veled és velünk! Imádkozzunk . . .

Simén Dániel.

Koporsónál.

(Koporsóbatételi óráció).

Egy munkában tisztességgel megöszült öreg nő kihült teteménél állunk. Ott van a halott hideg testtel, örökre lezárult szemeivel és ott van mellette a koporsó hideg, éhes szájával s várja áldozatát, várja, hogy ölelésében az örökkévalóságba ringassa azt az elfáradt, de már pihenő testet. Itt állanak hozzátartozói és itt állunk mi és kérdezzük: mit tegyünk melléje a koporsóba, hogy csendes és nyugodt legyen a nemsokára benne pihenőnek álma? Mit tegyünk, hogy kipárnázzuk ez örök lakást úgy, ahogy ő kipárnázta ezt a kis családi fészket szerető szivének meleg gondoskodásával, mint anyamadar szokta puha tollakkal kirakni fészket fiókái számára. Mit tegyünk melléje, hogy puha és meleg legyen ez a halálfészek? Életében, mint egy szerető kar, úgy ölelte át gyermekeit, majd unokáit jóságának meleg szeretetével. Mit tegyünk melléje, hogy puha fészekké alakíthassuk koporsóját?

Tegyünk melléje azt, amit ő adott: szeretetünket s amire ez kötelez: hálánkat. Párnázzuk ki ezzel koporsóját s így tegyünk azt puha fészekké, hadd legyen benne csendes örökálma.

De gondoskodjunk arról is, hogy ne távozzék végkép ebből a körből. Hiszen itt úgy meg szokták látni őt gyermekei és unokái körében. Maradjon itt belőle valami, ami hirdesse az ő már elmúlt életét. Maradjon itt nekünk az ő emléke! Ehez járjunk melegedni, hideg életzivatarok közben, nehéz harcok alatt s benne, az ő emlékezetében találjunk erősödést.

Maradjon itt közöttünk az ő emléke, hiszen mindenki méltó az emlékezésre, aki hivatását jól betöltötte. A nagy embereknek, a népek kormányánál ülőknek emlékszobrokat állítanak, ünnepet szentelnek emlékének. Kinek elmúltán országok nem keseregnek, csak egy család könnyezik, hogy mivel lehet emlékoszlopot emelni, azt nem kérdezi senki, aki e családhoz tartozik. Az érezni fogja, hogy mivel tudja megörökíteni emlékét annak, akinek simogató keze melegét annyiszor érezte. Az tudni fogja, hogy legjobban úgy, ha dicsőült lényével állandóan társalog, ha arra igyekszik, hogy az elhunyt halálával a szeretet meg ne fogyjon ezen a világon. Pótoljuk hát ezt ki!

Koporsójára s majdan sirjára ezeket tegyük, hogy ezek emeljenek neki emlékoszlopot itt közöttünk.

Legyen hát így kipárnázva ez a koporsó, melybe helyezzük 80 év minden küzdését, minden reményét és minden szenvedését s maradjon künn abból sziveket melegíteni, embereket tanítani az ő emléke. S ha teste benne lesz is a koporsóban, emlékezete legyen mindig velünk. Csendes pihenéséért, lelke boldog hazatalálásáért pedig imádkozzunk.

Homoródalmás, 1929.

Simén Domokos.

Koporsóba tételi szertartásra nézve néhai lelkész Ajtay Jánosnak egy jegyzettöredékén ez áll: „E szertartás a katolikus korszak maradványa. Csupán két egyházközségünkben van még dívatban: Homoródalmáson és a vele szomszédos Abásfalván. A nagy tisztességtétel jelének tekintik. A legrégebb idő óta csupán előkelő, gabonabért fizető gazdacsaládok felelnek jár ki.” Koporsóba tételnek, koporsó betételnek nevezik.

Közli; *Simén Domokos* lelkész.
